

Henkilötodistelun videointi

Asianajaja, varatuomari Kaarle Gummerus

Asianajotoimisto Gummerus Oy

**Hallituksen esitys eduskunnalle suullisen todistelun
tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa
koskevan lainsäädännön uudistamiseksi HE 133/2021**

Uudistuksen taustaa

- Tarkoituksena on mahdollistaa henkilötodistelun vastaanottaminen muutoksenhakutuomioistuimessa käräjäoikeudessa nauhoitetulta kuva- ja äänitallenteelta.
- Tavoitteena on tehostaa muutoksenhakumenettelyä, vahvistaa muutoksenhakuvaiheessa näytön arvioinnin oikeellisuutta, sekä pienentää asianosaisille ja todistajille muutoksenhakumenettelystä aiheutuvia kustannuksia ja muita haitallisia vaikutuksia.
- Näiden seikkojen ohella muutos korostaa hovioikeuksien alemman oikeusasteen ratkaisujen oikeellisuutta kontrolloivaa roolia, samalla kun oikeudenkäyntien painopiste siirtyy vahvemmin käräjäoikeuksiin.

Lakiuudistus tiiviisti

- Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta vahvistettiin vuoden 2022 alussa. Voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Muutoksia myös esim. ROL.
- Käräjäoikeudessa tehdään kuva- ja äänitallenne, jota säilytetään 30 päivää lainvoimaiseksi tulemisesta. Jos tallennetta ei voida tehdä, kuulustelun keskeinen sisältö on kirjattava pöytäkirjaan (OK 22:6). Äänitallennetta ei enää jatkossa tehdä.
- Hovioikeudessa käräjäoikeudessa vastaanotettu suullinen todistelu otetaan pääkäsittelyssä vastaan käräjäoikeudessa tehdyltä kuva- ja äänitallenteelta. (OK 26:15a:1)
- Henkilökohtainen kuuleminen uudelleen on mahdollista hovioikeudessa erityisestä syystä. Lisäkysymysten esittäminen on mahdollista, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi hovioikeudessa vedottujen uusien seikkojen tai todisteiden vuoksi taikka muusta erityisestä syystä. (OK 26:15a:2)

Menettelystä

- Tallenteet tehdään käräjäoikeudessa. Käräjäsihteeri indeksoi kuulemiset.
- Indeksoinnilla tarkoitetaan sitä, että ”kuulusteltavaa kuulusteltaisiin toisistaan erottuvista kysymyksistä erikseen niin, että itsenäiseen kokonaisuuteen liittyvästä todistusteemasta pidettäisiin ensin pääkuulustelu ja sitten vastakuulustelu ja vasta sen jälkeen siirryttäisiin uuteen asiakokonaisuuteen.”
- Hovioikeudessa kuva- ja äänitallenteelta vastaanotettava suullinen todistelu voidaan esittää pääkäsittelyssä **kokonaan tai osittain viittaamalla** siihen, jos hovioikeus harkitsee tämän asian laatu ja siinä esitettävän suullisen todistelun määrä huomioon ottaen soveliaaksi.
- Hovioikeus perehtyy viittaamalla esitettyyn suulliseen todisteluun asianosaisten ja yleisön läsnä olematta.

Kysymyksiä

- Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja syytetyn oikeus kuulustella tai kuulusteluttaa todistajia, jotka kutsutaan todistamaan heitä vastaan.
- Lakiuudistuksen lähtökohta on, että tätä oikeutta ei enää lähtökohtaisesti olisi, vaan ainoastaan erityisestä syystä. Erityisen syyn käsillä oloa arvioitaessa on otettava huomioon EIS 6 artikla ja sitä koskeva ratkaisukäytäntö.
- Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset huomioitava myös, kun tallenteita tehdään käräjäoikeudessa.
- Muutoksia luvassa laajemminkin? (HE 217/2022)
 - Esitutkinnassa tehtyjä videokuulusteluja voitaisiin käyttää oikeudenkäynnissä esim. paritus- ja ihmiskauppajutuissa.
 - Tarkoitus suojella seksuaali- ja ihmiskaupparikosten asianomistajia, mutta myös vähentää ajan kulumisen vaikutusta asianomistajan kertomuksen sisältöön (unohtaminen)

Case Liberia

- Videotallenteiden käytöstä hovioikeudessa keskusteltiin myös Liberian-sotarikosjutussa.
- Sekä syyttäjä että puolustus suhtautuivat varauksellisesti. Joka tapauksessa olisi ollut tarve vähintään lisäkysymyksille muun muassa syyttäjän kesken oikeudenkäynnin muuttaman tekoajan vuoksi.
- Todistajia ei kuultu ajatuksella, että kuulemiset katsottaisiin videotallenteelta hovissa. Laki tuli voimaan kun todistajat oli kuultu. Nauhoja ei myöskään indeksoitu, eikä kuulusteluja tehty indeksoinnin edellyttämällä tavalla.
- Prosessin sekavuus? Todistajalausuntojen rajukin muutos verrattuna esitutkintaan. -> indeksoinnin käytännön ongelmat.
- Lakia ei saada ”yrityksistä huolimatta” voimaan niin, että sitä voitaisiin hyödyntää tässä jutussa.